LANDSCHAP MET EEN VERHAAL

Het landschap van de Hollandse Waterlinies vertelt een bijzonder verhaal. Je ziet het pas goed als je weet waar je op moet letten. De open ruimte in het landschap is allesbehalve toevallig. Hier zijn onzichtbare grenzen (verboden kringen) en gebieden (inundatievlaktes) die onder water konden worden gezet. Ook was er een hoofdverdedigingslijn die de grens aangaf tussen veilig en onveilig gebied. Op oude kaarten zijn deze lijnen duidelijk te zien.

Rondom de forten en vestingen moest er vrij zicht en een vrij schootsveld zijn. Daarom werd in 1853 de Kringenwet ingevoerd. Binnen 300 meter rond de forten mocht alleen met hout worden gebouwd. Tot 600 meter waren er beperkingen voor het bouwen met steen en de hoogte van de bebouwing. Tussen 600 en 1.000 meter was bebouwing wel toegestaan, maar dat kon op militair bevel worden afgebroken. De Kringenwet heeft veel invloed gehad; zo ontstond het groene, open landschap rond de forten dat nu onderdeel is van het UNESCO Werelderfgoed.

STRATEGISCH LANDSCHAP WATERMANAGEMENT SYSTEEM MILITAIRE WERKEN

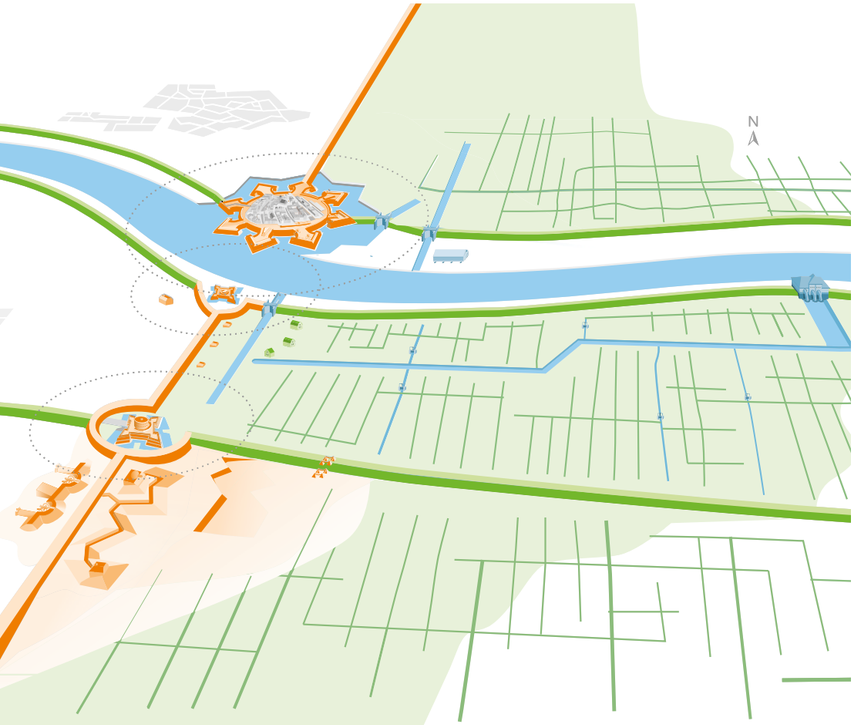

Fort Giessen

Meer weten over de organisatie van de siteholder? Scan de QR-code voor de partnerwebsite.

UNESCO Werelderfgoed Hollandse Waterlinies

De Hollandse Waterlinies bestaan uit twee historische linies: de Nieuwe Hollandse Waterlinie en de Stelling van Amsterdam. De Stelling van Amsterdam is al sinds 1996 UNESCO Werelderfgoed. Op 26 juli 2021 is de Nieuwe Hollandse Waterlinie daaraan toegevoegd. Samen zijn ze nu één Werelderfgoed.

Uniek en onvervangbaar

UNESCO Werelderfgoed is een gebied of gebouw van unieke en universele waarde voor de mensheid. De Hollandse Waterlinies vertellen het unieke verhaal van Nederlands militair waterbeheer en vestingbouw. Nooit eerder is op zo'n grote schaal en op zo'n slimme manier het landschap en het water gebruikt om de vijand op afstand te houden. Ze zijn het bewijs van het Nederlandse vernuft in waterbeheersing.

We zijn trots op ons UNESCO Werelderfgoed! Het is een wereldwijde erkenning van het unieke samenspel van landschap, water en forten. De Hollandse Waterlinies staan nu in het rijtje met de Chinese Muur, Taj Mahal en de Piramides van Gizeh. Allemaal uniek in de wereld.

Foto's: Aerophoto Schiphol, Biesboschlinie-Chris Poldervaart, Martin van Lokven

UNESCO
WERELDERFGOED SCHATTEN
in gemeente Altena

Fort Altena

HOLLANDSE WATERLINIES
UNESCO WERELDERFGOED

unesco
Werelderfgoed

Papsluis

STERK FRONT

Sommige plekken, zoals (water)wegen en dijken, konden niet onder water worden gezet en moesten extra goed worden beschermd. Bij deze accessen (doorgang) bouwde men versterkingen, zoals forten en batterijen. Soldaten zaten hier veilig en er werden wapens opgesteld. Het waren sterke gebouwen, goed verscholen in het landschap. Een sterk front!

De forten, bunkers, loopgraven, kazematten en batterijen zijn nog steeds zichtbaar en daarom de bekendste onderdelen van de Hollandse Waterlinies. Jarenlang waren ze verlaten, verwaarloosd en overwoekerd. Nu zijn veel forten gerestaureerd en hebben een nieuwe bestemming gekregen. Het zijn plekken waar verhalen worden verteld en je kunt genieten van natuur, kunst, cultuur, eten, drinken en overnachten. Zo zijn de Hollandse Waterlinies weer onderdeel van onze samenleving.

Fort Bakkerskil

DE HOLLANDSE WATERLINIES IN GEMEENTE ALTENA

Een groot deel van de noordelijke helft van de gemeente Altena ligt in het UNESCO Werelderfgoed Hollandse Waterlinies; grofweg het gebied tussen de kernen Werkendam, Sleeuwijk, Woudrichem en Almkerk. Het overige deel van de gemeente ligt binnen de zogenoemde attentiezone. De gemeente heeft bij ruimtelijke ontwikkelingen nadrukkelijk te maken met de invloed van de Hollandse Waterlinies. Door de ligging aan de A27 en de aanwezigheid van de grootste binnenhaven van Nederland is er

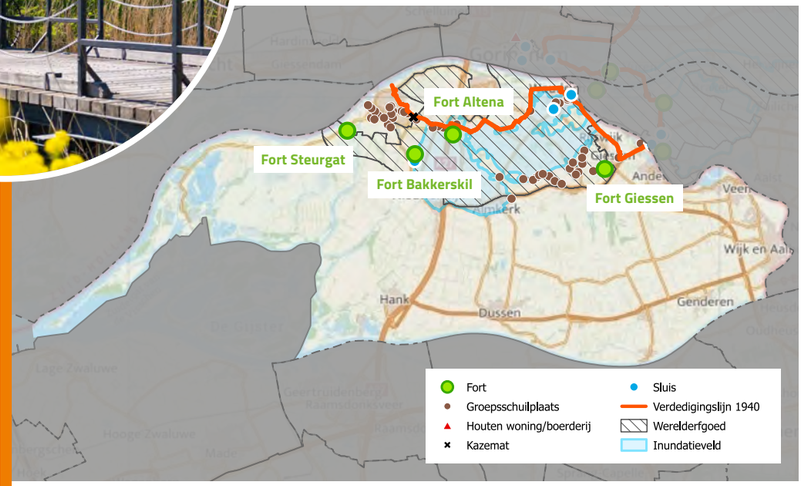

WATER ALS BONDGENOOT

In de Hollandse Waterlinies was water geen gevaar, maar een bondgenoot. Via een uniek systeem van rivieren, sluizen, dijken en kanalen konden grote stukken land bij een aanval snel en gecontroleerd onder water worden gezet (inundatie). Sluizen gingen open en dammen werden gesloten. Een laag water - te diep voor man en paard, te ondiep voor boten - was de stille verdediging die de vijand tegenhield. Soldaten zagen in de natte weilanden de obstakels en greppels niet en zwaar geschut bleef vastzitten in de modder. Er was geen doorkomen aan.

Veel van deze waterwerken worden nog steeds gebruikt. Bij droogte kan het watersysteem worden ingezet om het oppervlaktewater op peil te houden. De grote open inundatievelden kunnen dienen als waterbekken om overtollig water op te vangen.

Scan de QR-code en bekijk de animatie over de werking van het watermanagementsysteem van de Hollandse Waterlinies

Fort Steurgat

veel dynamiek. De waarde van de Hollandse Waterlinies zit in het samenspel van landschap, water en militaire werken. Juist die samenhang maakt het systeem herkenbaar en vormt het uitgangspunt bij ruimtelijke ontwikkelingen.

Onderdelen van het UNESCO Werelderfgoed:

Vesting Woudrichem en omgeving
- Boven-Merwede
- Afgedamde Maas/acces Benedendamse Maas
- Vestingstad Woudrichem met verboden kringen, inundatie vanuit de rivier met inundatiekanaal en waaiersluis, meerdere rijksmonumenten
- Hoofdverdedigingslijn 1815, 1880, WO I (1915) en WO II (1940)
- Kom Land van Altena
- Meerdere polders: De Oude Ban, Polder van Uitwijk, Rijswijkse Polder, Zandwijkse Polder, Uppelse Polder, Oude Uppelse Polder, Vervoornepolder, Hanswijkse Polder, Polder Zevenban, Nieuwe Doornse Polder, Polder Lage Oude Doorn, Polder Hoge Oude Doorn
- Komkeerkade/komkering zuidelijke Maasdijk
- Sluiswachterswoning
- Schotbalkenloods
- Beer
- Groepsschuilplaatsen (ook onvoltooid, verdwenen en funderingen)
- Restant van gracht rondom Batterij de Postweide

Fort Giessen en omgeving
- Onderdeel zuidelijke verdedigingslinie 'Linie aan de Alm' WOI (1915)'
- Fort bij Giessen met verboden kringen
- Meerdere groepsschuilplaatsen (ook funderingen, onvoltooid en verdwenen)
- Drie waarnemingsposten
- Acces Afgedamde Maas
- Acces zuidelijke Maasdijk

Fort Altena en omgeving
- Fort Altena/Fort aan de Uppelse Dijk met verboden kringen
- Acces Uppelsche Dijk
- Acces Straatweg Gorinchem-Breda (nu A27)
- Batterij achter het Fort aan de Uppelsche Dijk
- Tussenstelling tussen Woudrichem en Werkendam, met meerdere groepsschuilplaatsen

Werk aan de Bakkerskil en omgeving
- Bakkerskil
- Werk aan de Bakkerskil met verboden kringen
- Waterwerken bij het Werk aan de Bakkerskil
- Schotbalkenloods
- Werk aan de Schenkeldijk
- Papsluis, inundatie vanuit de kreken (waaiersluis, rijksmonument 531991)

Fort bij het Steurgat en omgeving
- Steurgat
- Nieuwe Merwede
- Fort bij het Steurgat met verboden kringen